

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแกนกลางในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศและภูมิภาคครอบคลุมถึงการส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชนและท้องถิ่นชนบท โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ตามมาตรา 38 (1) ในพระราชบัญญัติฯ โดยในการดำเนินงานปี พ.ศ. 2549 ได้มีการกำหนดภารกิจหลักและยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือเป็นหน่วยงานเตือนภัยให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยดำเนินการวิเคราะห์ธุรกิจรายสาขาเพื่อการเตือนภัยการลงทุน ดังนั้นเพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สอดคล้องกับภารกิจและแนวคิดข้างต้น รวมทั้งเกิดการบูรณาการในกระบวนการพัฒนาและส่งเสริม SMEs ทางสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงเห็นสมควรจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลศักยภาพและวิเคราะห์เบื้องต้นในการกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ให้เป็นข้อมูลสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์เชิงลึกของอุตสาหกรรมรายสาขา เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจและยุทธศาสตร์ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะนำสู่เป้าหมายความสำเร็จที่สอดคล้องกัน

นมเป็นอาหารประเภทหนึ่งมีสารอาหารที่สำคัญ ได้แก่ โปรตีน ไขมัน น้ำตาลแลคโตส วิตามินและเกลือแร่ นมเป็นแหล่งที่ดีของวิตามินเอ ดี และบีสอง การที่เด็กไทยได้บริโภคนมมากขึ้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีความสูงเฉลี่ยของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น ในท้องตลาดนอกจากนมพร้อมดื่มแล้วยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมให้เลือกอีกหลายชนิด เช่น โยเกิร์ต นมเปรี้ยวพร้อมดื่ม เนย เนยแข็ง ไอศกรีม เป็นต้น มีการตั้งโรงงานแปรรูปนมและผลิตภัณฑ์นมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นรัฐบาลที่ผ่านมามีนโยบายส่งเสริมการทำฟาร์มโคนม และสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปนม มีโครงการรณรงค์การดื่มนมในโรงเรียน ทำให้อุตสาหกรรมนมภายในประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

น้ำนมดิบสามารถนำแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นมได้หลายประเภท เช่น การผลิตนมพาสเจอร์ไรซ์ นมยูเอชที นมสเตอริไลซ์ เนยแข็ง นมเปรี้ยว และไอศกรีม เป็นต้น นอกจากการแปรรูปนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มและผลิตภัณฑ์นมชนิดอื่นๆแล้ว การแยกองค์ประกอบของน้ำนมออกเป็นไขมัน นม และโปรตีนนม เช่น เคซีน และเวย์ (Whey) เพื่อใช้เป็นสารผสมอาหารในอุตสาหกรรมขนมอบและอุตสาหกรรมอาหารอื่น ๆ

อุตสาหกรรมนมเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัว จากปี พ.ศ. 2527 ที่มีมูลค่าเพียง 1,300 ล้านบาทมาเป็น 250,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2540 แต่ปัญหาที่สำคัญของอุตสาหกรรมนม คือ น้ำนมดิบที่ผลิตภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ น้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่ม แต่นมดิบที่ผลิตได้ก็ยังไม่เพียงพอ กับความต้องการ จึงต้องมีการนำเข้านมผงพร่องมันเนย (Skimmed milk) และน้ำมันเนย (Butter oil) มาจากต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อการศึกษารวบรวมและการพยากรณ์ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายรัฐ, กฎหมาย, วัฒนธรรม, ภูมิศาสตร์, ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ, สภาพทางเศรษฐกิจ ต่อการดำเนินงานของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.2.2 เพื่อการศึกษารวบรวมและการพยากรณ์ผลกระทบจากปัจจัยในการบริหารจัดการต่อการดำเนินงานของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม เช่น การตลาด การดำเนินงานและการผลิต การเงิน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการประเมินถึงโอกาสและแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลง สำหรับผู้ประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาอุตสาหกรรมนี้จะศึกษาตามโครงสร้างการจัดประเภทอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ISIC) โดยจะศึกษาตาม ISIC D1520 (D15200-D15203) มีประเด็นในการศึกษาดังนี้

1.3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไปทั้งมหภาคและ SMEs ในด้านนโยบายรัฐ การเมือง

กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ กรรมสิทธิ์ ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เจาะจง/จับพลาญ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ขนาดอุตสาหกรรม วิเคราะห์ขั้นของวงจรชีวิตของอุตสาหกรรม รวมทั้งวิเคราะห์ทางการตลาดและ BCG (ตำแหน่งของอุตสาหกรรม) สำหรับอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.3 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับความน่าสนใจของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้รับเหมาช่วงและผู้สนับสนุนวัตถุดิบ การวิเคราะห์ผู้ซื้อ การวิเคราะห์การแข่งขัน การวิเคราะห์คู่แข่งที่เข้ามาใหม่ การวิเคราะห์สินค้าและบริการทดแทนการวิเคราะห์แนวโน้มและปัจจัยขับเคลื่อนอุตสาหกรรม และการวิเคราะห์คู่แข่งในอุตสาหกรรม

1.3.4 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรม ประกอบด้วยการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ และพันธกิจ การวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา การวิเคราะห์ทักษะและทรัพยากร การวิเคราะห์ระบบและรูปแบบของการจัดการ การวิเคราะห์โครงสร้างองค์กร การวิเคราะห์ระบบและรูปแบบการวางแผน และการวิเคราะห์ปัญหาหลักในการบริหารจัดการ

1.3.5 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์การบริหารจัดการตามลักษณะงาน ประกอบด้วย การจัดการการตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการเทคโนโลยีและสารสนเทศ การจัดการดำเนินงานและการผลิต และการจัดการเงินของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.6 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรม

1.3.7 ขอบเขตการศึกษาเป็นวิสาหกิจอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมขนาดกลางและขนาดย่อม

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

SMEs หมายถึง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

BCG Model หมายถึง Model ที่ใช้วิเคราะห์ด้านการเงินการลงทุนเกี่ยวกับการตลาด โดย
การเริ่มต้นของ GE (General Electric) และ Boston Consulting Group (BCG)

Skim Milk Powder : SMP) หมายถึง นมผงพร่องมัน เนย

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1.5.1 รวบรวมข้อมูลสถิติและผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่เม่นยำถูกต้องและทันสมัย
เช่น นโยบายรัฐ การเมือง กฎหมาย กฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ปัจจัย
ขับเคลื่อนสำคัญ สภาพทางเศรษฐกิจ ต่อการดำเนินงานของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและ
ผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.2. รวบรวมข้อมูลสถิติและผลกระทบจากปัจจัยในการบริหารจัดการต่อการดำเนินงาน
ของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม ที่เม่นยำถูกต้องและทันสมัย เช่น การตลาด
การดำเนินงานและการผลิต การเงิน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการทรัพยากร
มนุษย์ ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.3. ศึกษาข้อมูลสถิติและผลกระทบจากข้อ 1 และ ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตาม
รูปแบบการนำเสนอของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.4. วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบเบื้องต้นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ของ
อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม เพื่อให้เป็นข้อมูลสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์เชิงลึกของ
อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม